

Afdeling Stedelijke Ontwikkeling

Aan de gemeenteraad

Gemeentestukken: 2006-410

Onderwerp: Archeologische vindplaatsenkaart en waardenkaart

1. Voorstel

De raad wordt voorgesteld om:

- kennis te nemen van de archeologische vindplaatsenkaart en waardenkaart van de gemeente Ridderkerk;
- de archeologische vindplaatsenkaart en waardenkaart van de gemeente Ridderkerk te betrekken bij het nog op te stellen gemeentelijk archeologiebeleid na in werking treding van de Wet op de archeologische monumentenzorg (Kamerstukken 29259).

2. Aanleiding

De bescherming van het archeologisch erfgoed in de bodem en de inbedding ervan in de ruimtelijke ontwikkeling is het onderwerp van het Europese Verdrag van Valletta ondertekend op 16 januari 1992. Valletta is de hoofdstad van Malta vandaar dat het Verdrag ook wel als het Verdrag van Malta wordt aangehaald. In Nederland hebben de Eerste en Tweede Kamer het Verdrag van Valletta op 26 februari 1998 (Staatsblad 196) goedgekeurd. Op dit moment wordt gewerkt aan de implementatie in de Nederlandse wetgeving. Dit zal vermoedelijk in 2006 leiden tot een wijziging van de Monumentenwet 1988 en enkele andere wetten (Kamerstukken 29 259).

Het Verdrag van Valletta regelt de verplichting van de deelnemende landen om het archeologisch erfgoed te inventariseren en om archeologische reservaten aan te wijzen en in stand te houden. Opgravingen en andere archeologische activiteiten moeten aan een vergunningplicht en een systeem van kwaliteitszorg worden onderworpen.

Nieuw voor Nederland is met name de verplichting om de belangen van archeologie bij ruimtelijke planvorming te betrekken en om rekening te houden met archeologische vindplaatsen bij milieueffectrapportages en milieuvergunningverlening.

Een belangrijk uitgangspunt van het Verdrag is dat het archeologisch erfgoed zoveel mogelijk in de bodem (in situ) bewaard blijft. Alleen als het ongestoord bewaard blijven van de archeologische resten in de bodem niet mogelijk is, moet de in de bodem aanwezige informatie door middel van opgravingen worden veiliggesteld.

Op grond van 'centraal wat moet, decentraal wat kan' heeft het Kabinet besloten om de bescherming van het archeologisch erfgoed te decentraliseren. De huidige Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB) zal alleen nog fungeren als kennisbank en niet meer als beschermer van archeologische vindplaatsen.

Het Kabinet heeft als uitgangspunt voor archeologiebeleid het bestemmingsplan aangewezen. Het bestemmingsplan is hét juridisch instrument om de gronden te bestemmen (beschermen) en gebruiksmogelijkheden aan die gronden toe te kennen.

In het wetsvoorstel is onder meer opgenomen, dat de gemeenteraad bij de bestemming van de grond die is begrepen in een plan als bedoeld in artikel 10 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening, rekening houdt met de in de grond aanwezige dan wel te verwachten 'archeologische monumenten'.

Voor zover deze verplichting voor de gemeente leidt tot kosten als gevolg van het doen van opgravingen, kunnen deze kosten worden verhaald op degene(n) aan wie medewerking wordt verleend ("het-veroorzaker-betaalt-principe").

Van de aanvrager van een aanlegvergunning, een reguliere bouwvergunning en van een vrijstellingsbesluit kan worden verlangd dat hij een rapport overlegt, waarin de archeologische waarde van het terrein dat volgens de aanvraag wordt verstoord, wordt vastgesteld.

Wanneer archeologie tijdig bij de planvorming wordt betrokken kan voorkomen worden dat bouwplannen stilgelegd moeten worden.

De provincie Zuid-Holland vereist bij ruimtelijke planvorming aandacht voor archeologische waarden ("In de geest van het Verdrag van Valletta"). Bij het aanvragen van verklaringen van geen bezwaar en goedkeuringen van bestemmingsplannen worden wij tot nu toe ad-hoc met de vraag om toelichting op en onderzoek naar archeologische waarden geconfronteerd. Dit werkt vertragend in de (ruimtelijke) planvorming en realisatie.

3. Aspecten

In de nieuwe wetgeving krijgen gemeenten een grote verantwoordelijkheid voor het beheer en onderhoud van het archeologisch erfgoed. Gemeenten moeten archeologische waarden voortaan expliciet meewegen in het ruimtelijk besluitvormingsproces en bepalen straks in belangrijke mate wat er wél en niét met archeologische waarden in ruimtelijke plannen gebeurt. Elke gemeente zal daarom een eigen beleid voor de Archeologische Monumentenzorg (AMZ) moeten ontwikkelen. Met als handvat de te wijzigen Monumentenwet en andere wetten (op dit moment nog wetsvoorstellen).

Het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap heeft aan de Vereniging van Nederlandse Gemeenten gevraagd een praktische handreiking op te stellen, samen met de Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB) en het Convent van Gemeentelijke Archeologen (CGA). In de handreiking worden o.a. een modelverordening, model-planvoorschriften en advies over verhaalbaarheid van kosten opgenomen.

Ten behoeve van het vervaardigen van een bestemmingsplan dient voorafgaand inzichtelijk te worden gemaakt wat de archeologische 'belangen' zijn binnen het plangebied. Op dit moment is de Provinciale Cultuurhistorische Hoofdstructuur Zuid-Holland de richtinggevende c.q. vastgestelde archeologische beleidskaart. Voor het gemeentelijke 'schaalniveau' is de provinciale kaart te grof.

Op 24 juni 2003 hebben wij aan het Bureau Oudheidkundig Onderzoek van Gemeentewerken Rotterdam (hierna BOOR) de opdracht gegund tot het opstellen van de Archeologische vindplaatsenkaart en waardenkaart van de gemeente Ridderkerk.

Het uitgangspunt van de gemeentelijke kaart zijn de bekende (en geregistreerde) archeologische vindplaatsen. Op basis van deze vindplaatsen kan bepaald worden waar archeologische sporen nog in de grond aanwezig zijn. Tevens kan op basis van historische gegevens (papierbronnen en kaartmateriaal) worden verklaard waarom er op een bepaalde locatie archeologische resten zijn gevonden en/of in de bodem kunnen worden verwacht.

(Historische) gegevens en de bekende vindplaatsen leiden uiteindelijk tot een vindplaatsen- en waardenkaart. Deze kaart geeft richting aan het beleid voor die gebieden waar archeologische resten kunnen worden verwacht bij het verstoren van de bodem.

4. Aanpak/Uitvoering

Het bij de stukken ter inzage liggend rapport 'Archeologische vindplaatsenkaart en waardenkaart van de gemeente Ridderkerk, instrumenten voor een gemeentelijke archeologiebeleid' opgesteld door het BOOR is input voor het gemeentelijk archeologiebeleid.

Het daadwerkelijk vaststellen van gemeentelijk archeologiebeleid kan naar verwachting in de tweede helft van 2006 ter hand worden genomen als alle randvoorwaarden voor dit beleid door het Kabinet verder zijn ingevuld in de wetsvoorstellen. Tevens zal het gemeentelijk beleid worden opgesteld met behulp van de praktische handreiking met o.a. een modelverordening, modelplanvoorschriften en advies over verhaalbaarheid van kosten die thans wordt opgesteld onder regie van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten.

Het rapport 'Archeologische vindplaatsenkaart en waardenkaart van de gemeente Ridderkerk, instrumenten voor een gemeentelijk archeologiebeleid' zal op basis van nog te verrichten archeologische vooronderzoeken worden geëvalueerd. Deze evaluatie kan bijdragen aan het nog vast te stellen gemeentelijk archeologiebeleid.

Na inwerkingtreding van de Wet op de archeologische monumentenzorg zullen wij u daartoe een voorstel voorleggen.

Tot die tijd fungeert de kaart van de provinciale Cultuurhistorische Hoofdstructuur als beleidskader bij het opstellen van bestemmingsplannen.

5. Kosten/Opbrengsten/Dekking

Aan dit voorstel zijn geen kosten verbonden.

Het college van burgemeester en wethouders van Ridderkerk,
de secretaris, de burgemeester,

Behandeld in de commissie(s)
Behandeld in de raad d.d. 18-04-2006
R.H./370/dB/